

DISPUTATIO POLITICA
DE
REPUBLICA
ARISTOCRATICA,

Quam
divina favente clementia

PRÆSIDE

Viro admodum Reverendo, Clarissimo atque
Excellentissimo

MICHAELE WENDELERO

SS. Theologiæ Doctore, Philosophiæ
practicæ

In illustri ad Albim Professore P. celeberrimo
Domino Præceptore, Fautore ac Promotore suo plu-
rimum venerando

d. 4. Aprilis in auditorio minori

Placide eruditorum disquisitioni siflet

GODOFREDUS WANDLING

Haderslebiæ-Holsatus.

WITTEBERGÆ,

Typis JOBI WILHELMI FINCELII.

THEISIS I.

Quemadmodum in universum omnes (siquidem aliquod opera pretium facere velint) de Republica ejusque speciebus disputaturi, aliquam de natura civitatis praemittere solent translationem ita & nobis, quibus in sequentibus adspirante divino nomine, de Aristocracia hancque concernentibus explicare propositum, aliquid de Republica in genere praefandum duximus.

II. Uberrima sane haec est materia juxta ac dignissima, quae peculiari exponatur disputatione. Verum cum ea hujus sit amplitudo, ut hac vice omnia, quae eo pertinent, commode non possint adduci, nobis in præsentiarum dixisse ea sufficiat, quae nostrum scopum tangunt proprius, & aliquo modo progressum in subsequentibus reddunt expeditorem. Id quod consecuti videbimus, ubi $\omega\varsigma\dot{\chi}\tau\pi\alpha$ summa Rerum publicarum genera proposuerimus.

III. Hoc dum facere aggredimur ante omnia de definitione Reipublicæ solliciti esse debemus. Cum enim specierum differentia ex definitione generis cognoscenda sint, neminem non videre putamus, sine hac inoffenso pede hic procedere, plane ex numero $\tau\alpha\gamma$ adiuvante esse. Est itaque Respublica definiente Aristotele lib. 3. pol. c. 6. ordo sive $\tau\alpha\gamma$ civitatis, cum in aliis magistratibus tam in eo maxime, qui omnium est princeps. Adeoque civitas seu societas civilis, quatenus ab omni forma abstractitur & sine ordine consideratur, materia vicem subit: ordo vero qui in illa multitudine hominum & potissimum inter summam potestatem habentes observatur, formæ vices gerit.

IV. Anteqvam vero ad hanc definitionem examinan-
dam accingamur, duo ponendae sunt. I. Dupliscem civitatis
esse finem, vivere alterum, alterum bene vivere. Cum au-
tem omnem civitatem societatem qvandam esse videa-
mus, omnemqve societatem boni cuiusdam causa consta-
re certum sit (verba sunt Aristotelis lib. 1. Pol. c. 1.) seqvitur,
qvt sunt fines civitatis, tot etiam dari formae qvibus ho-
mines ad hos fines consequendos disponuntur. Atqvi duo
sunt fines civitatū, qvorum gratia ab initio constitutæ sunt.
E. etiam tot erunt formæ sive ordinatōes ducentes ad
fines illos, & per consequens tot etiam Republicæ. Majo-
rem, qvippe qvæ sua radiat luce, probare supersedere pos-
suntur. De Minore qvoqve non magna erit difficultas,
qvam habet Philosophus lib. 1. pol. c. 2. Perfecta, inquit, so-
cietas ex pluribus viciis constata est, qva ad summum jam, ut ita-
dicam omnis copia, bonis omnibus cumulata nihilque preterea
requirentis culmen pervenit. Oriens qvidem vivendi causa, coh-
stant autem bene vivendi gratia.

V. Illud itaqve qvoniā ex dictis constat, constabit qvo-
que illud, fines hos longe esse diversissimos. Etenim ut ve-
rum videri possit, societas ad vitam simpliciter degendā
nullum esse usum: contrarium tamen evincit indigentia
humana, qva sit, ut alter alterius opera & rebus adjuvari &
instrui cupiat, cum nemo per se sic ad eum juxta illud:
Conjungi hominibus non posse, ferarum est, at conjunc-
tione non indigere solius est D'El. Qvo pertinent etiam
defensio, injuria, propulsatio & mutua rerū per mutatio.
Et hanc qvidem ad vitam simpliciter tolerandā esse ne-
cessariam ipsa loquitur experientia. De illis testatur A-
ristoteles 3. pol. c. 12. Manifestissime qvoqve hujus pronun-
ciati veritas apparet in iis, qvi acerbissimā qvæqve perpeti
gravissimosqve labores subire qvam numero viventium
exi-

eximi malunt. Hinc quoque est, quod gregarii milites, mercenarii & agricolæ, quibus nihil præter vitam reliquum est, hac sola contenti vivant, nec sæpe ad majora officia adspirent; hoc ipso testantes vitæ partem aliquam honesti inesse, nullumque se recusare labore, dummodo societatem civilem retinere etiam vivendo tantum possint. Tamen si interim neque hoc dissimulandum, multo illustriorem, magisque proprium alterum esse finem civitati, eum scilicet, quæ commodam intendit vitam; adeo ut illius gratia principaliter constituta jure merito videri queat, ac proinde Aristotelem τὸν πόλεως γανομένον illum, hunc vero γριης fecisse constet. Homo tamen, qui est animal πολιτικόν, propter utrumque naturâ, h.e. naturæ innato instinctu tanto desiderio in civilem societatem fertur, ut etiam omni malorum metu absente, nullaque urgente, necessitate nihilominus civilem hanc societatem appetat.

VI. Verum enim vero quamnam sit illa bene vivendi ratio, & olim acriter disputatum est, nec hodie omni caret difficultate. Accidit enim hic, quod plerumque in disputatione de summo bono usu venire dicit Aristoteles i, Eth. 5, ut unusquisque ex eo vita genere de eo ferat judiciū, quod ipse sectatur. Hinc diversos pro diversitate Rerum publicarum videoas scopos. Quædam reliquarum virtutum incuriosa uni fortitudini & dilatandis per eam finibus incumbit, adeoque pro ultimo fine gloriam & fortitudinem bellicam habet. Alia rursus voluptatibus & divitiis cumulandis; alia libertati; alia denique virtuti magis & minus, prout ad verum finem magis accedit vel ab eo recedit, operam suam navat. Sed hæc εἰς παρεργά hic dicta sunt: quæ quoniam passim infra pluribus recurrent, idcirco nobis hic lieuit esse brevioribus.

VII. Alterum, quod supra prænotandum diximus, est de imperiorum diversitate: quæ omnia duorum sunt generum: aliud enim est in æquales, aliud in inæquales. Illud civile appellari consuevit, & libero homini in æquales competit: hoc herilis nomine venit & domino inservos debetur. Qvorum itidem non parva est discrepancia, in eo maxime consistens, quod civile imperium semper in patetitum & subditorum salutē dirigatur, herile vero non nisi per accidēns, eatenus scilicet, qvatenus servorum interitum ipsum quoq; herile imperium collabi necesse est. Curat igitur & servum dominus, non propter ipsum sed propter se, & ex eventu, qvā qvō melius se habet servus. ea qvōq; meliori in loco sit futurus dominus. Id qvod mirū vidēri non potest consideranti, qvod servus sit organon, non sūs sed alieni juris. Aristoteles i. pol. c. 4.

VIII. Urūsque imperii simulacra, qvædam & imagines in re domestica manifeste conspicuntur, quæ verarum Rerū publicarum typi quasi sunt, ex qvibus harum species adumbrari possunt. Hic enim paterfamilias imperium possider, qvod respectu uxoris & liberorum civitatis administrat, prout scilicet communem partium respicit utilitatem. In respectu vero ad servos ut dominum esse gerit, qvatenus omnia ad proprium commodum refert, horum vero salutem non nisi ex eventu procurat.

IX. Hactenus dicta si ad præsens negotium accommodare voluerimus, emerget hinc prima Rerū publicarum divisio, qvā in rectas seu veras & corruptas seu prolapsas dirimuntur. Et distinctio à fine desumpta est qvem supra fecimus duplitem. Hinc tale fit argumentum: Quotuplex est finis civitatis, tot etiā sunt rerū publicarū genera. Atqvi duplex est finis civitatis, vivere scilicet simpliciter & bene vivere. E. Bonas dicimus Republicas, ubi & impe-
rantes.

rantes & parentes commode vitam tranfigunt. Corrupta sunt, ubi iij, penes quos summa est potestas, omnia ad se trahentes præter vitam subditis ad bene vivendum nihil relinquunt.

X. Jam è diverticulo in viati redēamus, offensuri porto, quoniam pacto ex definitione nostra species Rerum publicarum deducendæ sint. Ergo generis quidem loco posuimus τεξνη, quam sive cum Sepulveda per ordinem interpretationis, sive cum Lambino ordinationem & descriptionem reddas, nihil ab hoc instituto alienum dixeris. Utrumq; nobis significat legitimam civitatis constitutionem certo ordine descriptam. Quoniam vero in omni ordine à natura ita comparatum esse cernimus, ut in uno aliquo primo consistat; idem quoque verum erit de Republica per ordinem modo nobis definita; quod habeat unum aliquod principium seu summum, à quo omnia reliqua, tanquam à capite corpus, dependent. Illud autem nihil aliud est quam πολιτευμα τῆς πόλεως, quod ubique est κτιστὸν, sicut tradit Aristotleles 3. pol. 6. Hinc sit, ut omnis Republica ex hoc tanquam forma sit aestimanda, quæ sit τὸ ἔπαιδον civitatis, ex hominibus ordinata, constituens coenit, quæque quamdiu eadē permanet, eadem etiā manere Républica species dicitur: si autem mutetur, alia quoque Republica oritur, ut utræcetera perseverent accidentia.

XL. Ostendo quod pro varietate τὰ κύρια ipsas etiam Republicas variare necesse sit; conséquens est ut dicam, hoc ipsum non nisi in personis residere. Id quod Philosopher innuere videtur, quando Républicam vocat ordinem civitatis, cum in aliis magistratibus, tum in iis præfertim quæ summam habent potestarem. Illud enim sicut negari non potest, ita fieri aliter haud facile poterit, quin quoties secundum numerū variantur personæ ad Républicæ gubernationem.

gubernacula sedentes, toties qvoqve mutetur præsentis Reipublicæ forma, qvandoqvidem gubernandi potestas aliter unius soli inest, aliter diffunditur in aliquos saltē, aliter in universos ut habet clarissimus Arnisæus lib. 1. doctrinæ Politices cap. 7. Eandē sententiam propugnat Excellentissimus Dominus Præses in Philosoph. Pract. lib. 2. c. 3. qvæst. 2. Slevogtius in Disputationibus pract. disput. 10. §. 33. Qvibus jungi potest Scheurlius dissert. 3. §. 3. Et si, inquiens, Aristoteles sibi ipsi hoc in re constare non videatur, qvando id statuit 4. pol. 4. qvod 3. pol. 5. rejecerat, facile tamen illud demonstrari potest, qvod nos statuimus, & ipse etiam 3. pol. 7. adfert, nempe necessum esse, ut vel unus vel pānci vel omnes imperent, cum ipsa essentia Reipublice in ordine imperandi & parendi consistat.

XII. Nec jugulum causæ petit qvi dicit, Rerum publicarum distinctionem desumendam esse ex sine, qvi cōsistit in virtutis actione; virtutes verò ab aristissimam, qvam cū prudentia habent, conjunctionem sine hac comparari aut saltē consistere nullo modo posse, qvippe qvæ est vinculum & corona omnium virtutum moralium, & sine qva, ut ait Cicero lib. 2. Tuscul. qvæst. ne intelligi qvidem, multo minus haberi virtus illa potest, vid. Aristoteles lib. 6. Eth. c. 13. ejusqve commentator Acciajolus eod. loco. Cum itaqve gradus prudentiæ varient, & alius sit perfectissimus ac præclarissimus, alius vero mediocris, alius communis & inchoatus; hinc fieri, ut si unus ea præ aliis excellat, merito eiusni imperium committatur, ac inde Monarchia. Mediocrē vero cum non tam rara sit, sed pluribus convenire possit, efficere statum Aristocraticum seu optimatum. Ex communī & inchoata, utpote qvæ in omnes cadere potest, cōstitui demum Democratiā seu regimen multititudinis. Sed respondemus: Ut ut concedi posset, Rerum publicarum finem esse aut certe esse debere virtutem; essentialē tamen diffe-

differentiam à fine petendam esse negamus. Hic enim si
variat ordinē, in qvo Respublica consistit, qvid prohibet,
qvo minus Regnum, Aristocracia & Politia specie sibi di-
stinguantur, sed essentialiter & formaliter sint una Respu-
blica? At consequens est absurdum, & nec ab ipsis adver-
tariis conceditur, E. & antecedens. Ratio connexionis pa-
tet, qviā hæ omnes unum habent finem, publicam nimirū
utilitatem. Qvin potius hæc ad divisionem supra propo-
sitam applicanda veniunt, ubi diximus, ratione finis aliam
Rempublicam esse rectam, aliam corruptam, siqvidem di-
stinctio à fine petita, dirimit qvidem vitiosam Rempublicam à
recta, essentiam vero unius ab alterius essentia non disjungit
aut separat, qvemadmodū docet Excellentissimus Dominus
Præses I. c. Prætereà aliud est qvando loqueris de differen-
tia, qva Respublicæ à se invicem discriminantur, aliud si
qvaritur, qvānam forma huic vel illi civitati optime con-
veniat. Illud hic in qvæstionem venit, hoc vero non ite.
Et recte adseritur, statim Monarchicum maxime quadra-
te, ubi unus omnibus virtute prælucet, Aristocraticum ubi
pares pauci, Democraticum ubi omnes, qvamvis non sit
hujus soci.

XIII. Maneat itaque Rerum publicarum differentiam
à numero imperantium esse arcessendam. Ex qvo posito
sponite sua fluit, fieri aliter non posse, qvin h̄ omnem exi-
mas mitionem, aut unus, aut pauci plures tamen uno, aut
tota multitudo summæ potestati præsit. Vel si malis cum
Platone lib. 3. de LL. dīχαροπια, & data divisionis membra
non immediata aut pari amplitudine dissidentia videan-
tur, res ita proponi potest, ut dicatur: summam potestatē
ve esse penes unum vel penes plures, per plures aut intel-
ligi omnes aut aliquos. Hinc est, qvod omnis vera Politia
sit vel Regnum, vel Aristocracia vel Politia inspecie sic di-
cta...

cta. Qvibus tamen singulis hoc est commune, ut ad publicam respiciant utilitatem, qvæ est veluti Lydius lapis ad quem omnes Republicæ exigendæ sunt, qvæq; imperij gubernaculis admotos monere debet, ne privata commoda spectando naturam Reipublicæ invertant, & ex re publica privatam faciant. Qvod tamen si fiat (sit autem sæpiissime) oriuntur statim harum transgressiones; qvæ illis immediate opponuntur, Tyrannis scilicet, Oligarchia & Democracya.

XIV. Atque hac est vulgata & ab omnibus recepta teste Scheurlio Dissert. 3. §. 4. Rerum publicarum partitio, quam totidem fere verbis proponit Aristoteles lib. 3. pol. c. 3. Necesse est principem esse vel unum, vel paucos, vel multos. Et paulo post: Expositarum aberrationes, Tyrannis quidem est Regni, Oligarchia Aristocratie, Democracya vero Reipublicæ. Sic lib. 8. Eth. c. 10. Administrationis Reipublicæ duo sunt genera, totidemque ab illis sive digressiones sive declinationes & veluti via. Sunt autem Reipublicæ administranda forme, Regnum Optimatum principatus, & potestas ex censu, quam Timocratiam non incepit appellaverimus, &c. Nec obscure in rem nostram tacitus lib. 4. annal. Cunctas nationes & urbes populus, aut primores aut singuli regunt. Qvibus gemina tradit Seneca epist. 14. ubi dicit: Interdum populus est quem timere debeamus, interdum, si ea civitatis disciplina est, ut plurima per Senatum transigantur, gratiosi timeantur in ea viri, interdum singuli, quibus potestas populi & in populum data est. Sed quid prodest in re clara diutius inumorari, ni forte lucem soli foenerari velimus?

XV. Primo ergo loco inter bonas naturæque consenteas se offere Regnum, qvod unius est imperium ad publicam salutem respiciens. Dicitur Aristoteli 4. pol. 2. optimum, itemque 1. pol. 2. omnium primū, qvia primum in Regnum

qum imperio erant civitates & nunc etiam gentes, teste eodem
I.c. Et probat infra 3. pol. 14. argumento sumto à conditio-
ne primorum mortaliūm ; qvos qvia ab initio per paucos
fuisse constat, & vero meliori semper debetur imperium,
non potest non seqvi, uti paucorum, ita vel maxime mul-
torum regimen ibi exstasse. Nam raro viri longe excellen-
tes virtute reperiuntur , præsertim in parvis civitatibus.
Obtinuit ergo imperium unus , ad quem vel propter exi-
mias virtutes , vel quod artem aliquam humano generi fa-
lutiare excoxitaverit , aut contra vim sinitimorum de-
fenderit , sive tamen ob insigne aliquod meritum rerum
summa fuit delata. Testatur & hoc Justinus lib. I. *Principio*
rerum gentium nationumque imperium penes Reges fuit. Unde
patet non audiendum esse Bodinum, qvicquid etiam sit de-
rationibus ; qvas pro antiquitate Tyrannidis ab exemplo
Nimrodis necit lib. 2. de Republica, cap. 2.

XVI. Regnum excipit Aristocracia, de qua infra copio-
sius nobis erit differendum. Seqvitur Politia communi
nomine specialiter sic dicta , qvæ nihil aliud est quam cinq-
nus seu mixtura popularis dominationis & paucorum.
Vocatur inter optimas Respublicas minus bona, & defini-
tur quod sit imperium multitudinis, in quo communis utili-
tatis & boni publici ratio habetur. Nec difficile est conjice-
re, qvare hæc rarissime occurrat. Etenim cum arduum sit
medium ferire, Aristoteles lib. 2. Eth. c. 9. & hujus natura in
eo consistat, ut Oligarchiam & Democratiam rite commi-
scat, temperet & ad mediocritatem quasi redigat ; sape hu-
mero accidit, ut, sive Oligarchia sive Democracy domi-
netur, à parte prevalente nomen sortiatur Respublica. Hu-
jusmodi tamen temperaturæ notam infallibile posuit Ari-
stoteles l. 4. pol. c. 9. si candé Republicā dicere liceat Democra-

mocratiam & Oligarchiam. Hæc namque ambiguitas
et quælibet & temperata mixtionis index est.

XVII. Hactenus fuere Republicæ laudabiles. Jam al-
tro sese ingerunt perversæ, de quibus ut agamus restat: non
quod prolixe & copiose id faciendum esse existimemus,
(nam contrariorum eadem est scientia, & uno cognito nō
difficile quoque cognoscitur alterum) verum quia ordo
doctrinæ ut in partem hujus disputationis veniant, exigit,
non erunt omittenda. Nam rebus cunctis inest quidam velut
orbis, ut quemadmodum temporum vires ita Rerum publicarum
vertantur annotante Tacito 4. Annal. Unde non raro bo-
nas in istas mutari videmus. Dicitur Tyrannis Monarchia,
ubi imperium est in partes, omnesque meliores sine provocacione,
non eorū qui parent, sed suis commodi causa Arist. 4. pol. 10. Ex
quibus perspicuum est Tyrannidem esse πατέρα τοῦ Regni &
cum eo in hoc convenire, quod unus teneat toῦ πολιτείας
discrepare vero, quod ad privatum commodum omnia
referat. Et hæc omnium est deterima, minimeque ex
milibus Republicæ, utpote quæ optima est contraria, quod
verò optimo est contrarium, illud sine dubio erit pes-
simum.

XVIII. Porro Oligarchia est Respublica, ubi patet plu-
res tamen uno summā habent potestatem, & ad propriam
respiciunt utilitatem. Democrazia, ubi plebs seu molesta-
do toῦ πολιτείας obtinet, & summa intendit commodum.
De quibus illud cum primis notandum, quod habet Aristoteles lib. 4. pol. 3. suo aero genus hominum fuisse, qui con-
tenderent, duo tantum esse Rerum publicarum genera; De-
mocratiam & Oligarchiam exemplo ventorum. Nam &
horū duo summa esse genera, Septentrionalem & Austral-
alem, ad quos alii tanquam species referantur. Eodem pro-
fus modo ceteras Respublicas ad has duas accedere credi-
derunt

derunt. Quam suam sententiam vel maxime juvare putabant, quod divitum & pauperum in unaquaque civitate maximus sit numerus, mediocrius vero civium exigua copia, adeoque hinc fieri, ut illorum utrapars prævaleat, totam Rempublicam ad se convertat. Verum responderet Aristoteles in magno errore hujusmodi. homines versari, qui potissimum hinc natus videtur, quod Rempublicam rectam a corrupta distinguerent non didicerint. Et quoniam utriusque indoles a nobis supra fuit exposita, obscurum quoque amplius non fore putamus, quomodo huic dubio sit occurrentum.

XIX. Et haec ferme sunt, quibus via ad ipsum tractatus nostrae caput munienda erat: nunc propius ad institutum accendentibus paulo altius in naturam Aristocratiæ erit inquirendum. At inquis: Inutilem omnem esse qui de re aliqua suscipitur labor, nisi prius constet do-existentia ejus. Hanc enim questionem sicut alias prima solet, ita neque hoc loco esse negligendam: præferim cum supra dicta hanc dubiam reddere videantur, & res præterea non omnino careat dubio. Diximus enim Rempublicam quæ speciali nomine Politia nuncupatur, esse temperaturam Oligarchiaæ & Democratiæ, & medium quasi inter has de natura, utriusque participare. Ex quibus porro deduci posse videtur, quia haec compositio & mixtura sepe multiplex nec semper æquabilis esse solet, ut interdum propior sit Oligarchiaæ, nonnunquam etiam magis ad Democratiam inclinet, hos cinos nunc Respublicas nunc Aristocratiæ esse appellandos. Certum enim est in Aristocracia honores & magistratus ijs tantum deferri, qui virtute perfectissima instructi tali quoque cives suos imbuere possant. Ad hanc autem comparandam non parvum habet momentum liberalis educatio, nobilitas & generis virtus. Et vero in confessu est, nulla remagis juvarj Rempublicam, quam accu-

sata liberorum institutione & bona educatione, qya qvia
non destituantur divites (habent enim parentes unde de
bonis informatoribus liberis prospiciant) haud absurdē
Avogve honestiores & majori virtute præditos dixeris qvā
pauperes. Accedit qvod etiam causa (voluptas nimisum &
qvā ad vitam præterea delicatam reqviruntur) propriet
qvā alii virtute posthabita in omni turpitudinis genere
yolutantur, & injuriosi esse solent, longissime ab opulen-
tis absint, dum interim paupertas malefica & maleuada, si
hinc carere cogitur, homines s̄ p̄missime ad flagitia trans-
versos rapiat, & à regia virtutis via deflectendi occasionem
præbeat. Similes quoqve rationes pro nobilibus militant.
Illi enim dum parentum vestigiis insistunt, eorumqve sa-
eta in memoriam sibi revocant, majorum quoqve virtutē
in posteros dimanare testantur. Nec enim, ut in veteri &
vero est verbo, è squilla nascitur rosa, sed ut scite nota Elac-
cus Carm. lib. 4. Qd. 4.

Fortes creantur fortibus & bonis,
Est in juventice, est in equis patrua

Kirtus, nec imbelli feroces,

Progenie agnate columbam.

Unde apparet non esse Aristocratiā à Politia specie di-
stinctam, sed potius ipsam Politiam; quatenus vero has
mixtura ad Oligarchiam proprius accedit, Aristocratiæ no-
men adsumere. Qvod si visceris, nulla nobis remanebit
Aristocracia, & per consequens, totius de ea suscep̄ta tra-
ditionis fructus peribit.

XX. Ceterum tali adductæ rationes aliquid probabili-
tatis habeant, facili tamen negotio refelluntur. Negat e-
nim Aristoteles lib. 4. pol. c. 8. fieri posse, civitatem non
posse bene legibus esse descriptam eam, qvā Optimatum
imperio tenetur; sed illam, qvā improbonum; & Opti-
ma-

statum imperio teneri eam, qvæ non bene sit legibus de-
scripta. Qvod si itaque status civitatis debet esse Aristocra-
ticus, optimis quoque legibus eam uti necessare est, nequid
arbitrium diuitium aut multitudinis disponi, qv in neglecta
communi utilitate omnia pro sua libidine moderantur,
qvemadmodum in Oligarchiis & Democratiis fieri non
suevit. Argumentum allatis ut satis sit, ad illud, qvod pri-
mo de informatione & libertate educatione dicebatur, re-
spondemus, concedendo, haud mediocrem qvidem ejus
in unaquaque Republica conspicitur. nisi enim juven-
tus ingens illud Ecclesia & Reipublica viridianum ad stu-
dium virtutis excitetur, quid aliud nisi corruptio civitatis
& denique interitus sperari poterit? Ideo tamen hoc fieri,
ut dictiorum parentium filii eò in virtutis studio perstringant,
qvo imperio; cui propter opes postea adhibemur, digni
sint, negamus; sed potius hoc plane prater intentionem
Oligarchicorum interdum qvamvis raro contingere ad-
serimus. Hoc testatur insius corundem & vere innatus
fastus, qvq cæteros præse contemnunt, qvem opponimus
occasionebus peccandi, qribus divites non ita obnoxii su-
pra dicebantur. Pro nobilibus adducta ipsa experientia
rerum optima magistra refellit, & contrarijs sapientum ef-
fatis enervari possunt.

XXI. Vendicata hanc in modum existentia Aristocra-
tie, ne porro nobis imponat ambiguitas votis, de tollenda
ea anto criminis solliciti, qvam ad ipsam definitionem ex-
stinguendam nos conferimus. Paucissimis expeditum dabi-
mus. Sciendum itaque tria in universum esse, ad qvæ omnes
tendunt Republicæ, & qvorum intuitu singulae partes
summum civitatis imperium sibi deberi existimant, virtu-
tem scilicet, divitias, & libertatem. Exvaria harum com-
mixtione varie quoque oriuntur Aristocratis species. Ubi
B 3 solius.

folius virtutis haberet ratio, ibi veram esse Aristocratiam
merito censendum est. Quare recte à virtute seu bonis vi-
ris præ reliquis hæc Respublica nomen invenit, & optima
dicitur, in qua uero venit, ut idem sit officium viri boni &
boni civis. Si præter virtutem etiam ad opes respicitur, al-
terum emergit Aristocraticæ genus. Tertium deinde viri-
tut, ubi pari passu ambulant virtus & libertas, quæ olim
fuisse Spartanorum testis est Aristoteles lib. 2. p. 6. & apud
Romanos viguisse observatum Ciphanio in commentariis
ad cap. 7. lib. 4. Pol. Aristotelis. Ultimo sucedit quartum
genus, quod ex nominatis omnibus constat, & est, ubi eisdem
locis habentur virtus, divitiae & libertas. Nos missis
ceteris de primo hic videbimus, cujus veluti principis
ceteræ aberrationes quædam sunt rea tamen observata
proportione, ut eo magis aut minus dicantur mala, quo
magis aut minus vero sunt cognata.

XXII. Cum hæc ita à nobis sint exposita, non ultra dubi-
bitamus cum Aristotele lib. 3. pol. c. 7. Aristocratiam definire
Respublicam, ubi pauci plures tamen uno (indivisiu) sensu
habent potestatem, & ad communem respicunt utilitatem.
Dicimus 1. esse Respublicam h. e. ordinem civitatis. Et hoc
legitimum esse genus nemo sanus ambigit: quod enim de
pluribus specie differentibus prædicatur in Quid, illud est
verum genus. Atq[ue]i Respublica de pluribus specie diffe-
rentibus, Monarchia, Politia &c. prædicatur in Quid, Et

XXIII. Requirimus 2. ut pauci plures tamen uno imper-
riunt teneant. Quo ipso intruimus differentiam, quæ Ari-
stocracia in esse specifico constituitur, & à reliquis Respu-
blicarum speciebus distinguitur. A Regno quidem in
eo, quod ibi penes unum sit rerum summa, est enim Regnum
Monarchia sive unius imperii, sic supra ostendimus:
hic vero plures uno sint imperantes. Sed, quod notandum,

pau-

pauci. Ubi rursus videas discrimen inter statum popula-
rem & hanc nostram Rem publicam. In Politia namque o-
mnes nisi certa ratione exclusi sine discrimine ad regimen
admittuntur, secus ac sit in Aristocratia, ubi alios quam vir-
tute præstantes viros eosque paucos Reipublica habens
capessere nefas judicatur. Quamvis autem certum nume-
rum determinare non possumus, sicut patet inductione di-
versarum Rerum publicarum, quarum magnum catalogū
recenset Arnistius lib. 1. doct. Polit. c. 10. certum tamen ni-
hilominis sit per paucos nihil aliud intelligi, quam si no-
mnes idem jus publica officia obeundi habeant. Sive ita
que numerus imperantium major sit sive minor, nihil re-
fert, si modo illud in ranta bonorum, quos Aristocratia re-
quirit, penuria contingere possit.

XXIV. Volumus 3. in Aristo^cratia apud paucos illas
summa et potestas. Quid nisi concesseris Rem publicam
quaeque frustra probaveris. Si n. nulla est Respublica nisi
ubi sumus summa adest potestas, & porro ubi nulla Respu-
blica, ibi ne Aristocratia quidem non potest non sequi, ubi
non est summa potestas, ibi neque Aristocratiam locū ha-
bere. Hic insuper notanda venit vocula *indivisi*, quam
præter textum Aristotelicum definitioni inserendam pu-
tavimus, ut etiam distinguatur Aristocratia à Republica
mixta, eujus ea est natura, ut summum imperium penes
imperantes sit divisim. Illud accidit, quando penes aliquos
vel omnes conjunctim ita est, ut unus vel pars una per se &
seorsim aliquam summam potestatis particulam habeat, quam
altero aut parte altera inconsulta, exercere possit, & vice
versa; contra quam se res habet in simplici Republica,
ubi penes aliquos vel omnes conjunctim ita est summa
potestas, ut nullus aut nulla pars seorsim aliquam ejus pat-
tem exercere possit, Cellarius c. 6. Pol.

XXV. Hoc loco quamvis extra propositum nostrū sit,
notari fortassis meretur celebris illa, & à variis varie disce-
ptata quæstio de moderno Imperii Romani statu: qui ut-
rum Monarchicus, an vero Aristocraticus an denique ex
utroque mixtus sit dicendus, inter se digladiatur autho-
rés. Illud Clarissimo Reinkingio lib. i. de regimine secul-
liari & ecclesiastico el. 2. c. 2. placet, istud à Bodino defendi-
tur lib. 2. de Républ. c. 6. Pro hoc pugnant Arnisaeus lib. 2. re-
lect. polit. c. 6. sect. 5. Lampadius in tractatu de Republica
Romano-Germanica cap. 8. §. 13. cap. 11. §. 18. & 19. cap. 14. §.
27. & 28. cap. 20. §. 25. Carpzovius ad L. R. c. 12. sect. 9. pag. 867.
Joh. Limnaeus de jure publ. lib. 1. c. 10. n. 12. Nos qui tantum
nobis non sumimus, ut litem dirimere audeamus, ita hanc
controversiam tractabimus, ut argumenta pro singulis ad-
ferri solita in medium proponamus.

XXVI. Ac Bodinus quidem pro Aristocratia exstruen-
da varias adferrationes, quas ipsius authoris verbis ex l. c.
hic subjicere placet: Et quoniam, inquit, plerique Imperium
Germanorum Monarchiam esse & sentiunt & adfirmant, eripi-
endus est hic error. — Satis quidem persuasum est à Carolo M.
Rège usque ad Henricum Aucupem summum Reipublice impe-
rium successorio jure ad proximum quemque Caroli nepotem fu-
isse delatum; Caroli vero stirpe sublata Monarchiam suffragio
Principum ab Henrico Aucupe deferri capisse: sed quoniam fere
semper accidit, ut iij ad quos suffragiorum jus in Republica perti-
neat, jura Majestatis imminuant, id quod potissimum in Republi-
ca Venetorum, cuius regia potestas erat, contigisse diximus; ita
quoque creatoris Principis Germanorum iura Majestatis paula-
tim in se transtulerunt, quod quando contigerit scripsisse video
neminem, quoniam quæ paulatim irrepare solent; vix unquam
percipiuntur, nec nisi conversione secura sentiuntur. Nequoniam
enim esse arbitror, qui cum animadverterit, trecentos circiter
princi-

Principes Germanorum ac legatos civitatum ad conventus coire, q̄ p̄ ea q̄a diximus iuris Majestatis habeant, Aristocratiā esse dubitet? Leges enim tum Imperatoritum singulis Principibus ac civitatibus; tum etiam de bello ac pace decernendi, vectigalia imperundi, denique judices Imperialis curie, q̄vi de capite, fama ac fortunis omnibus Imperatoris, Principum ac civitatum judicare possint, dandi jus habent.

XVII. His postmodum sparsim subdit alias; Orationem Electoris Moguntini apud Sleidanum lib. 1. q̄vi collegis suis persuadere conatus, ne decus Imperii in Franciscum Gallia Regem transferrent, inter alias hoc quoque usus est ratione: Animi fortitudinem ei tribuunt, sed ad Monarchiam illa spectat, nobis autem in primis est Aristocratiā retinenda. Deinde quod apud Palatinum conveniri queat Imperator, siq̄ue rationem administratæ Republicæ reddere teneatur ex Aut. Bull. c. 5. quod Principes post Imperatorem initiatum & inauguratum Imperii pon Imperatoris se fiduciarios profiteantur; quod judiciorum omnium privatorum, extrema provocacionis certatio pertineat ad curiam Imperiale; quod non possit Imperator creare Principes, Duces & Comites, q̄ippe q̄vi ipse à Principibus & Ducibus creari soleat. In quibus si non omnibus saltem plerisque haud dubie lapsus est Bodinus, q̄vi recordari debuisset, quod Aristocratiā ibi tantummodo locum inveniat, ubi penes paucos ex æquo est summa potestas, sicut & ipse fatetur lib. 2. de republ. c. 1. & omnium Politicorum suffragio constat. Jam si de Republica Romana (Romanam dicimus, q̄vamvis non ignoremus etiam hic à nonnullis dubium moveri) hodierna subsumere veris, argumentum non procedere quilibet videt. Tantum enim abest, ut cum singulis ordinibus ex æquo summam potestatem Imperator habeat divisam, ut potius tantum

valeat, quantum ordinis simul sumti, atque ita alterum se-
nissimum Imperii obtineat. Habet præterea iura Majestatis;
quæ solus, per se, libera sua voluntate absqve necessario or-
dinum & Electorum consensu expedire potest quælibet sunt:
investitura de feudis majoris dignitatis vulgo Fahlen Es-
chen appellatis, quam a Provisoribus Palatino & Saxone va-
cante Imperio conferri prohibet, adeoqve soli Imperatoris
specialiter reservat Aut. Bull. c. 5. Jus primariarum precium
&c. Sed imposuit homini peregrino ignorantia Romani
Imperii, quemadmodum aliis notatum est; rationes vide
refutatas apud Excellentissimum Dn. Reinkingk. l.c.

XXVIII. Qvi Monarchiam adserunt eunt, accurate
inter ipsam Reipublicæ formam & administrandi modum
distingvendū monent, ne quod hujus sit, illi tribuas, &
vice versa. Administrationis rationem iterum faciunt du-
plicem, essentialem & accidentalem. Et illam dicunt
esse, quamvis quis jure proprio exerceat, nec ab alio libet com-
missam agnoscit; hanc vero, quam alieno beneficio quis
habet, & alteri tanquam superiori acceptam fert. His præ-
suppositis distinctionibus concedunt administrationem
Romani Imperii accidentalem esse mixtam ex Aristocra-
tia & Monarchia, sed ita ut status pure sit Monarchicus.
Cum enim status sit ipsa Reipublicæ essentia, administran-
di vero modus tantum qualitas quedam superveniens, ab-
surdum plane fore existimare per hanc ipsi essentiae ali-
quid decedere. Argumenta quæ pro hac sententia stabi-
lienda adferuntur præcipua sunt:

XXIX. Ubicunqve Majestas penes unum tantum re-
sidet, ibi necessario est Monarchia. Atqui in Republica Ro-
mana Majestas penes unum tantum (Imperatorem) resi-
det, E. de Majo nemo dubitat, quæ est ipsa quidditas &
formalis ratio Monarchie. Minor munitur, quia solus

Imperator habet plenitudinem potestatis una cum omnibus
juribus Majestatis. Verum si quis diceret, infirmo haec
initi tibicine, imo ipsi refragari experientia; quod multa
reperiantur summae potestatis iura, quae cum Principibus
communicata aut saltem ita comparata sunt, ut horum
nullam sine consensu Principum habeat Imperator exer-
cendorum facultatem, uti cuivis ad rem mediocriter at-
tendenti latit sapparet. Respondent observandum hic di-
scrimen esse, quod a se invicem distant Majestas & Majesta-
tis iura. Et Majestas quidem nihil aliud est, quam summa
ubique in civitate potestas, unica & indivisibilis. Quidque si-
cū unitas si dividatur non amplius est unitas: ita quoque
Majestas omnem respuit divisionem. Et potestatem dicere
summam simul tamen in plures dispersam, vix contradic-
tionem effugit. Iura vero Majestatis ad ipsam Majestatem
veluti formam sese habent ut effectus, quae salva & integra
Majestate cum aliis communicari possunt. Ex quibus por-
ro efficitur, differt haec ut latius & angustius, ita ut vero
dicere possit. Ubicunque est majestas, ibi etiam sunt omnia
jura Majestatis, sed non contra positio aliquo jure Majestati-
s, ipsam statim Majestatem ponere necesse est. Hinc liquido
constat, fieri interdum posse, ut iura majestatis dividantur
& interim nihil derogetur Majestati, si nimis ruris, cui haec
concessa sunt, non suo sed alterius nomine exercet. Ex quo
tamen nondum inferre licet, E. iura Majestatis non penes
unum resident, sed hoc sequitur, E. modus administrandi
non est mere Monarchicus.

XXX. Nec z. mediocre huic assertioni momentum
adferre videtur commune omnium suffragium, quo etiam-
num hodie Imperator Romanus ab omnibus habetur ac
salutatur Monarcha. Id quod tam manifestum est veritatis,
ut etiam a nonnullis, qui alias mixtionem acriter defen-
dunt,

dunt, non negetur, sive Theologice sive politice rem pen-
sitaveris. Nota enim est duplex acceptio vocis Monarchia; aliquid capitur pro Republica specie, in qua unus cum summa potestate praest, quod legibus est solutus & nec intra nec extra suum territorium dominum agnoscit, qua de e-
gitus supra. Interdum quoque in foro Theologico notat latissimam dominationem & amplissimam unius Republica jurisdictionem, cuius prae reliquis orbis Imperiis singularis est praeminentia & authoritas. Utroque, inquam, sensu admittunt, quamvis non una eodemque modo. De posteriori inter omnes fere convenit: De priori vero ea-
tenstantum, quatenus in mixtura Aristocratiae prae domi-
natur Monarchia. Verum quicquid sit, agnoscent tamen aliquo modo Imperii Rom. Monarchiam, & si non in to-
tum saltem aliqua ex parte huic sententiae favere videntur.
XXXI. Huc pertinet 3; consueta ista clausula & in reces-
sibus Imperii admodum frequens: Aus Römisch Röm-
isch Macht und vollkommenheit/4. Magnificæ appellations,
quibus ordines Imperatorem ut Dominum Clementissi-
mum & caput Imperii submisso venerantur; 5. quod Princi-
pes ei homagium, subjectionem & obedientiam praestent;
6. quod legibus ipse sit solutus & nullius imperio tenea-
tur, ceteros vero coercere & in ordinem redigere possit.
Pluribus hæc vide apud Clarissimum Reinkingk lib. II.
et. 2. 5. 2.

XXXII. Audiamus porro argumenta, quibus tertia o-
pinio suffulta mixtionem quandam ex Monarchia & Ari-
stocracia in moderno Imperio Rom. introducere satagit.
Eminvero sicut hactenus pro Monarchia & Aristocracia
vidimus argumenta satis ponderosa; ita quoque hæc sen-
tentia suo instituto fundamento. Et hujus quidem defen-
deresationes hactenus allatas partim admittunt, partim re-
jiciunt:

ſteliunt, adeoqve ſi qvid ſubſit veti, ſeligendo; media ſe via
incedere arbitrantur. In antecellum de Majestate nobis
qvædam dicenda ſunt, qvandoqvidem hic totius rei verti-
tur carbo: ubi cum primis duο notanda veniunt 1. qvid ſit,
& 2. an ſit diuſibilis: De utroqve paucis.

XXXIII. Majestatem Arnulfus lib. 1. de Majest. c. 1. di-
cit ſumma, perpetua, legibus qve ſolutam potestatē. Ex qui-
bus ad oculum patet, qvæ nam ſint reqviſita, qvæ ad veram
Majestatem concurrunt. Tria nimirum ponuntur, 1. qvod
ſit ſumma potestas, qvoipſo efficitur, ut ſupra ſe nullam a-
gnofcat præter divinam. Simile enim qvippiam hinc eveni-
re neceſſe eſt, qvod in infinito accidere videmus: Ut ſi duo
ponas infinita, utrumqve deſtruas, qvia neutrū eſt inſi-
nitum. Inſinitum namqve eſt extra qvod nihiſ licet ſume-
re. Eadēm prorsus ratione ſi multi ſunt Reges, nulli erunt,
ſicut multitudo Deorum prōnullitate potius habenda eſt.
Hinc alterum fluit Majestatis reqviſitum qvod eſt immu-
nitas à ſobjectione legis. Si enim leges non à paribus ferun-
tur, ſed ſemper à ſuperioribus profiſcuntur, qvibusnam
qvæ ſo legibus tenebitur ille, qvi nullum habet ſuperiore?
Tertium reqviſitum eſt ut illa potestas ſit perpetua. Ut
de perſpicuum evadit, qvare tempore inter regni Vicarii
Imperii Majestate non gaudent. Hactenus qvidem omnes
consentunt, de illo vero ferram contentioſis recipro-
cant Politici, utrum majestas poſſit coſmunicari aet ne?
Rationes negantur supra vidimus. Adſirmatim qvi te-
tent, adſerunt, Majestatem eſſe totum potestativum, ex
variis potestatibus (juribus Majestatis) aggregatum. Si
cuti vero omne qvod ex partibus conſtat diuſibile eſt
in partes ex qvibus conſtat; ita qvoqve Majestas qvi
pluribus coſmunicetur, nihil obſtare. Id qvod ne-
garinullo modo poſſit ab iis, qvi concedunt jura Maje-
ſtatis.

statis esse divisibilia, hoc enim si verum, necessario sequitur ipsam quocque Majestatem posse dividi; nam totum devitatur naturam partium. Cui rei argumento evidentissimum est Aristocracia & Democratia, ubi Majestatem representant optimates & populus, qui semper uno plures sunt: quod tamen fieri minime posset si plane esset indivisibilis.

XXXIV. His ita disputatis tale potest formari argumentum: In quaunque Republica jura Majestatis neque soli Principi, neque solis Ordinibus, sed utrisque divisim competunt, ibi neque Monarchia neque Aristocracia, sed ex utraque mixta obtinet Republica. Atqui in Republica Romana hodierna neque soli Principi (Imperatori) neque solis optimatibus (ordinibus) jura Majestatis, sed utrisque divisim competunt, E. in Republica hodierna Romana neque Monarchia neque Aristocracia sed ex utraque mixta obtinet Republica. Major sine dubio est verissima & ab omnibus recepta quae mixtam Rem publicam admittunt, quam dari sicut ab aliis prolixè ostenditur; ita hic probare nihil attinet. De minore major est controversia, si jura Majestatis universa nec penes Imperatorem nec Ordines in solidum, sed apud omnes conjunctim divise tamen resident, Majestatis quoque particulam tantum Imperatorem sine Ordinibus, & hos sine illo, integrâ vero omnes simul sumitos possidere. Hæc igitur erit probanda, quæ unum removet & alterum ponit. Ad prius membrum quod attinet, quæ jura Majestatis neque soli Imperatori neque Ordinibus tantum competere dicuntur, demonstrari in primis hoc potest ex Lege Regia seu Capitulatione Cæsarea, quæ cautum est; ne citra consensum Septemvirum Electorum de rebus ad totum Imperium pertinentibus cum extraneis Principibus pacificatur Imperator, & ne potestatem exigendi vectigalia, erigen-

erigendi telonia, imperandi tributa sibi soli arroget; 3. ne
inconsultis Proceribus intra vel extra Imperii fines bellum
fuscipliat. 4. ne leges universales per totum Imperium ob-
servandas absqve consensu Principum sanctiat; & si qvæ
sunt alia Capitulationis capita, qvibus Imperatoria pot-
estas constricta ingentem haud dubie Majestatis partem a-
misit. Accedit per vulgata Politicorum sententia, qvi sum-
mam Imperii potestatem in duos sententes dispescunt, &
horum Imperatori alterum, alterum Ordinibus in comi-
tiis congregatis tribuunt, ita ut neqve Imperator solus ex
plenitudine potestatis, neqve Ordines invito illo-qvicqvā
statuere possint. Ex qvib[us] luce meridiana clarus est, statu
Imperi Rom. hodiernum nec Monarchicum esse nec A-
ristocraticum. De altero membro, qvod mixtione ex hi-
scē inducit, amplius dubitare non licet, cum supra contra
Bodinum ostēnsum sit, Cæsarem peculiaria qvædam sibi
reservasse, qvæ cū nullo Principum hactenus commu-
nicavit.

XXXV. Verum enim vero licet vel maxime ejusmo-
di mixtio hisce & similibus argumentis evinci posse vide-
retur: insignis nihilominus adhuc remanet difficultas,
quando qværitur, utra pars alteri prævaleat? Ac si forte ul-
libi certe hic opus hic labor est. Hanc tamen controversiā,
cujus decisio ex jure publico pendet, ne falcam in alienam
messem immittamus, aut extra carceres vagemur, inpre-
sentiarū omittimus, & doctioribus, qvi qve penitus Reipu-
blica Rom. arcana introspexerint, discutiendā relinqvimus.

XXXVI. Atqve hactenus Aristocratiæ definitionem
per singula membra lustravimus. Unicum restat dubium
solvendum; qvō si fuerimus defunditi, coronidis loco de
causis Aristocratiam conservantibus & corruptientibus
paucā disputabimus. Quando supra de Regno §. 15. itemqve

S. 23. de Aristocratia differuimus, utrumque optimum
Reipublicæ genus, statum vero popularem ex hisce minus
bonum diximus. Qvod quo consilio à nobis factum, non
immerito quis dubitare posset. Habent enim singula
sua commoda juxta ac incommoda, eaque propter lau-
dantur ab his culpantur ab illis. Præceteris veluti inter in-
gens Luna minores eminet Regnum, qvod haud leviter
commendant cum ab antiquitate tum ab ipsa cum natura
convenientia deductæ rationes; sicuti illas in antecedent-
ibus loco allegato adduximus, & pluribus ex Cicerone
lib. 3. de LL. Senec. lib. 1. de clementia, c. 19. confirmare in-
promtu esset, nisi superfluum existimaremus. De his quo-
que constat ex communi omnium populorum suffragio,
qui veluti natura duce in hoc conveniunt, qvod præstan-
tissimo imperium sit deferendum; tametsi in qua nam re
hæc præstantia atque excellentia collocanda veniat, mira-
rurus discrepent: dum in virtute hanc positam esse con-
tendunt Monarchici & Aristocratici, Oligarchici contra
divitiis tribuendam censem, & Democratici de libertate
illud ipsum adfirmant. Sed haud dubie verior eorum est
sententia qui de virtute interpretantur. Unde sequitur;
qvod si quis in civitate tanta virtute conspicuus reperi-
tur, ut reliquorum virtus omnium cum unius hujus non
sit comparanda, ei solijure merito & natura ita exigente
dominium mandetur. Ridiculum enim fore si quis tales
legibus subjecere vellet, quippe qui ipse lex est & quasi Deus
inter homines. Nam legum hic est scopus, ut cives in of-
ficio vi quædam civili contineantur; hic autem sua sponte
recte vivit, & alios suo exemplo ad virtutem excitat.

XXXVII. Neque vero hanc sententiam infringit, qui
dicit fieri sane hoc non posse; at interim ut ei soli summa
committatur potestas, nullam urgere necessitatem. Dari
nempe

nempe aliquod tertium, quo haec difficultas tollatur, si nimis
mirum urbe exigatur. Cum enim vel maxime in omni
Republica hoc spectandum, ut quantum fieri potest aequali-
tatis inter cives servetur, nemini obscurum esse, quod talis
civitatis menibrum amplius censeri nequeat, adeo, ut
monstrum potius quam ordo ea vocetur Res publica; cui
tale est caput, quod reliqua membra magnitudine sive ex-
equat sive excedit. Ad hoc respondemus, certum quidem
esse, apud Graecos tale exilii genus, quod peculiari nomine
Ostracismum nominarunt, in usu fuisse, ne videlicet, si
forte unius potentia aut existimatio in nimis excederet,
his consilis praesentem retum statum innovaret, ubique
totius Reipublicae administrationem rapere. Verum
observatum illud tantummodo fuit in vitiis Reipubli-
cae formis, ac praesertim in Democracy, qua utebantur
tunc temporis Athenienses. Hinc varia hujus exempla
legere est apud Aemilium Probum de Themistocle, Cimo-
ne, Aristide &c. De Regno vero nos querimus; Et in
hoc talem bonorum expunctionem tolerari posse non abs-
que ratione negamus. Hujus enim finis ultimus cum
sit virtus, reliquis certe longe erit anteferendus, qui hoc
nomine maxime civibus suis probaverit.

XXXVIII. Pro Aristocracia facere videntur sequen-
tia: In Regno omnia pro arbitrio suo unus moderatur:
accidit autem saepissime, ut hic adfectibus obnoxius seu
voluptatum illecebris ad turpes atque improbas actiones
abripiatur, seu doloris aculeis ab honestis avocetur ac de-
terreatur: quod tamen in Aristocracia eo minus metuen-
dum, quo rarius plures uno eodemque vitio implicari
contingit; quandoquidem, ut ingens aqua copia immisso
veneno non facile corruptitur, ita licet unius animus,

non tamen omnium, eadem labo conspergi poterunt. Huc etiam quadrat quod vulgo dici solet: Plus vident oculi quam oculus; Fallere enim ac falli potest unus, at non ita facile plures. Id quod ipsi confitentur Reges, dum multis sibi constituunt praefectos ac veluti laborum socios, quorum vicaria opera utuntur, cum ipsi omnia videre vel audire nequeant. Parum igitur interesse patet, sive ab initio plures constituunt imperantes, sive postea Rex sibi alleget: Cum interim manifestum sit, per unum omnia non commode administrari posse.

XXXIX. Democratici magnum regimini suo robur exinde accedere putant, quod aequalibus aequalia sint tribuenda. Est enim iustitia aequalitas Arist. lib. 5. Eth. c. 3. Illa vero ut in omni Republica praecipuum sibi vindicat locum, ita neque haec absesse poterit. Civitas namque est liberorum hominum & aequalium. Hinc potro deducitur, omnibus utpote aequalibus idem ius in adeundis honoribus concedi debere. Nec obstat quod multitudinis ea sit natura, ut plerique virtutibus moralibus & prudentia civili destituti, quae Republicæ sint conduceabilia, non satis ad eaque possint. Fieri enim potest, ut quod singuli non poterunt, saltem præstent universi, v. g. si unus sit fortis, alter prudens & sic deinceps. Quo pertinet quod alias civitas honestibus plena sit futura, ubi plures se in honoratos & ab honoribus exclusos vident.

XL. Oligarchici demum propter divitias omne sibi imperium deberi existimant, his ducti rationibus; quod in patriam longe videantur fideliores, dum ipsorum opes apud Rem publicam oblidis vice pignorisque sunt; adeoque ceteris post habitis ad Rem publicam adhibendi, quorum salus cum salute Reipublicæ tam arcto nexu coharet, ut hac

ut hac pereunte de illa qvoqve actum sit. Praterea: qvod
in rebus contrahendis plus eis fidei habeatur &c.

XLI. Ex qvibus liqvidissimum est, omnem Rempu-
blicam ne malis qvidem exceptis, aliquam recti speciem
obtendere posse. Ut vero de hoc certi aliqvid con-
stet, mentem nostram duabus adscriptionibus inclu-
dimus.

XLII. Adsertio illa optima est Respublica, in qua
idem est officium viri boni & civis boni. Hic ante omnia
probandum nobis incumbit discrimen inter virum bo-
num & bonum civem, & qui sicut qvo minus hi in quavis
Respublica concurrere queant. De utriusque ergo mu-
nere constare debet ex qvorum ad invicem collatione ma-
nifestum erit, qvod in adsertione posuimus. Qvodnam sit
officium viri boni notum est ex Ethicis, nimirum ~~χαροκ-~~
~~ραθία~~ seu complexus virtutum moralium, virtutem vero
esse habitum cum consilio & deliberatione, in qua medie-
tate consistentem illa, qva ad nos secundum rectam ratio-
nem pro iudicio viri prudentis, itidem ex lib. 2. Eth. c. 6. pra-
supponimus. Civis virtus cernitur in salute civilis soci-
tatis, h. e. à bono civi reqviritur, ut illam ipsam Respubli-
cæ formam, qya jam ea utitur civitas, cuius ille se civem
proshtetur, conservare modis omnibus allaboret, & in ea
qvod sui munericis fuerit, strenue exeqvatur. Hinc statim
ad oculum patet diversitas inter civem bonum & bonum
virum, si tale negamus argumentum. Viri boni virtus
semper est eadem, qvia est perfectissima, & qvod perfectissi-
mum est, idem semper est. At civium virtus non sem-
per est eadem sed diversa pro diversitate formæ civitatis.
Alia enim est virtus civis in Democratio, alia in Regno &c.
qvia horum virtus astimatur à fine Rerum publicarum,

fines autem sunt diversi, adeoque etiam felicitatem diversam singula Republica sibi propositam habent. Qvod si vero fines Rerum publicarum varientur, quid mirum si distincta etiam sint civium virtutes, ad distinctos fines tendentium? Quare concludimus, E. boni viri & boni civis virtus non semper est eadem.

XLI. Qvo ostendo repetimus assertionem nostram & majorem facimus sequentis syllogismi: In quatuorque Republicae forma accidere potest, ut idem sit officium viri boni & boni civis; illa omnium est optimam. Atqui in Regno & Aristocracia accidere potest, ut idem sit officium viri boni & civis boni, E. Regnum & Aristocracia sunt optimae Republicae. Major probatur ex principaliori civitatis fine, qd est ut homines in ea bene deatique vivant, siue secundum virtutem optimam in vita perfecta operentur. Hunc vero quo quis majori studio animique contentione adsequitur, eo magis viri boni officium implebit, & simul se optimum civem praestabit, cuius est civitatis scopum unice intendere. Hinc praestantissimus ille viri civis, cuius cum viro bono tam arcta est cohaerentia, ut dum iste suo fungitur munere, hujus simul involvat, & optima ea civitatis ordinatio, qz talibus constat civibus. Minor ex dictis patet. Ubi enim supra de praerogativis, quorum respectu singula Republica sibi dominium arrogant, disserimus, à sola virtute Regnum & Aristocracia praeedium sibi querere diximus. Qualis ergo est finis civitatis, talis quoque erunt civium actiones ob illum finem suscepit. Atqui Regni & Aristocracia finis est virrus, E. quoque ex virtute erunt actiones civium in Regno & Aristocracia degentium. Hoc est quod habet Aristoteles lib. 4. pol. c. 2. De optima Republica explicitat & de his dicere non minibus

minibus (Aristocracia scilicet & Regno) idem, ut raga namque
solet consistere ex virtute instructa. Ex quibus porro cla-
ret, quare Politia inter formas optimas sit minus bona. Fie-
ri enim potest, ut unus vel pauci virtute praestent; at vero
ut omnes virtute instructi sint, fere impossibile est, nisi
forte virtutem bellicam excipere velis. Sed cautio qua-
dam hic adhibenda est. Quamvis in dictis Rebus publicis i-
dem viro probo & bono civi incumbat officium, sive cum
imperio hic si sive absque eo: magis tamen illud perspi-
cuum est in imperantibus, quorum virtus semper cum pru-
dentia conjuncta esse debet; quod tamen in parentibus
adeo non est necessarium, ut etiam bona de preceptis im-
perantium opinio sufficere possit, sicut tradit Aristoteles
lib. 3. pol. c. 4.

XLIV. Altera adsertio; Nullus status jure natura sim-
pliciter justus & approbadus est, nisi ratio habeatur eo-
rum, in quos exercetur. Hoc epiphonemate claudit A-
ristoteles totam disputationem de optima Republica,
postquam varia argumenta in utramque partem sub ex-
amen vocasset. Et vero si per totum terrarum orbem ocul-
lorum aciem circumferas, nullam invenies Respubli-
cam, quae ubique & ad omnium populorum indolem qua-
drat. Sicut enim imperitus admodum foret tutor, qui o-
mnium pedibus eundem velit aptare calceum, ita quoque
imprudentissimus ille politicus & dignus ut helleboro ce-
rebrum purgaret, merito haberetur, qui eandem cuivis
multitudini prescriberet Reipublicæ formam. Atta-
men utile est nosse, quomodo Respublica optima consti-
tuiri debeat, ut habeas exemplum quod animo sequare, cum
interim sibi persuadere, talem in terris dari aut obtineri
posse nihil sit absurdius. Nullibi enim populum inve-
nias.

nias ijs naturæ dotibus præditum, ut perfectæ virtutis possit esse capax. Qvod nobiscum emphaticis verbis facetur Forstnerus in notis politiciis ad Tac. lib. 4. annal. p. m. 420.

Ab omnibus vulgare agitur argumentum, ecq; vod inter homines optimum sit imperii genus. Qva disputatione aliud nibil bactenus profectum est, qvam qvod claruit inde, nullam omnibus numeris absolutam potuisse fingi Rempublicam. Et ubique esse, qva omnium sub Sole rerum imperfectiōnem arguant. Credo numinis sapientiam esse, qvæ non esse nobis hic permanentem civitatem offendere vult. Alia nobis patria. Interim in terris peregrinantibus id cuique genus imperii charissimum esse debet sub quo est genitus.

XL V. Restat jam ut de causis Aristocratiam conservantibus & qvæ eandem ex altera parte corruptum pauca addamus. De his nos priori loco agemus, s; qvidem conservatio & salus Reipublicæ à morborum vitiorum que accurata cognitione dependet; more Medicorum, qvi non ante curam prudenter suscipere aut ex animi sententia ad finem perducere possunt, qvam de causa & qualitate morbi constiterit. Sunt autem principia qvæ Rempublicam mutare solent in duplii differentia; interna alia, alia extēra. Et qvamvis haud obscure contradictionem involvere videatur, esse Aristocratiam optimam Rempublicam & in se habere causas mutationis: qvia tamen saepe ob rerum humanarum imbecillitatem contingit, ut optimates, qvi Aristocratiam moderantur, non semper absolute sint viri boni, & pro optimis etiam non raro habeantur iij, qvibus secundum virtutem meliores non apparent; sit ut aliquid interdum humani communis mortalium sorte patiatur quoque Aristocracia. Hinc qvemadmodum in toto hoc universo omne qvod genitum corruptio-

ruptioni est obnoxium, ita nulla civilis societas unquam tam perfecta colit, quae non domesticis atque ingenitis viis laboraverit.

XLVI. Ex internis primo cavendum est, ne numerus imperantium sit nimium exiguis. Illud enim sicut in Oligarchia, ita & hic facie tumultibus præferre solet. Præterim si multi virtute pares aut superbi & elati sint animi in civitate. Sive itaque pauca sint honorum genera, multi vero, qui propter aliquam de se virtutis opinionem ad illa adspirent, sive certæ familiæ ad se imperium trahant, perpetuae hinc proveniunt turbæ. 2. Male se habet Aristocratia si nimia alicuius existit potentia seu autoritas. Hoc unumquemque turbat Reipublicæ statum, nec diu salvum esse patitur. Facile namque exinde ostendit Tyrannis, si nimium unus oppressis ceteris ad se trahi imperium. 3. Aristocratiam perdit magna civium dissipitudo, si nimis omnibus bonis adfluunt alteri, alteri rei familiaris angustia premuntur. Et impossibile ferme est, ut summe elegantibus cum nimium opulentis recte conveniat, utpote quos invidiosæ illæ divitiæ possunt Eridis instar semper in contraria scandunt studia. 4. Denique vel maxime adversatur Aristocratæ Exiguum; quem modum conturbanda Reipublicæ vocant *τάπα μηχόν*, quando parvum quoddam prorsus negligitur, eo quod non prima statim fronte & perspicue Reipubl. mutationem præseferat. Hujusmodi olim sive negligentia sive inadvertentia secum traxit ruinam Reipublicæ Thuriorum, sicut memorat Aristoteles lib. 5. pol. c. 7. quibus lege visum fuit contra leges moremque majorum bellū præturam ultra quinquennium protendere, ex quo demum aliarum queque legum transgressio subsequuta est.

XLVII. Extrinsece mutatur Aristocratis sicut reliqua omnes externa aliqua ac potentiori vi, v.g. si una Respublica altera sibi subjicit & evertit. Qvod saepius fieri consuevit, ubi contraria Respublica est in propinquuo, aut si longius absit, admodum tamen potens ac aperte superior.

XLVIII. Cognitis malorum causis non porro difficilis erat remediorum cognitio, quæ à contrariis desumuntur debent. Nam contraria contrariorum sunt efficientia: at interitus saluti repugnat inquit Aristoteles s. pol. 8. Pro Aristocratis erga retinenda facit stricta legum observatio, ita ut placulum sit ab ipsis vel latum unguem discedere, 2. familiaris imperantium conversatio, & 3. si visi virtute præstantes in imperii consortium admittuntur. Atque hic pedem figurimus, & præsenti dissertationi colophonem imponimus. Überiorem quidem postularent tractationem, quæ carpitum & extremis, quod ajunt, digitis hinc inde attigimus: Verum cum aliud suadeat instituti ratio, hic ister littore puppis.

